

Turistička ponuda Osječko - baranjske županije

Drenjančević, Ana

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:264916>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-25**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
„Dr. Mijo Mirković“

TURISTIČKA PONUDA OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE
TOURISM IN OSJECKO-BARANJSKA COUNTY
Završni rad

Pula, 2019.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
„Dr. Mijo Mirković“

TURISTIČKA PONUDA OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE
TOURISM IN OSJECKO-BARANJSKA COUNTY

Završni rad

Ime i prezime: Ana Drenjančević

JMBAG: 0303065782

Smjer: turizam

Kolegij: Ekonomija doživljaja

Mentor: izv.prof.dr.sc Aljoša Vitasović

Pula, 2019.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana _____, kandidat za prvostupnika
_____ ovime izjavljujem da je ovaj Završni
rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te
da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i
bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen
način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo
čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji
drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

U Puli, _____

Student

IZJAVA o korištenju autorskog djela

Ja, _____ dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom

koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama. Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____

Potpis

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. Opći pojmovi u turizmu	2
2.1. Turistička ponuda	4
2.2. Turistička potražnja	6
3. Opći podaci	8
3.1. Povijest	11
3.2. Stanovništvo	13
3.3. Vjerske zajednice	13
4. Gospodarstvo	14
4.1. Poljoprivreda	14
4.2. Šumarstvo	15
4.3. Lov i ribolov	15
4.4. Industrija	16
5. Turizam	17
5.1. Turistički promet	20
5.2. Swot analiza	22
5.3. Beli Manastir	24
5.4. Belišće	25
5.5. Donji Miholjac	26
5.6. Đakovo	27
5.7. Našice	29
5.8. Osijek	31
5.9. Valpovo	34
6. ZAKLJUČAK	36
Literatura	38
Popis slika	39

1. UVOD

Turizam se nameće kao ključni razvojni činitelj koji se oslanja na visoku kvalitetu i izdašnost turističkih resursa, te snažno izražen interes turističkog tržišta, osobito međunarodnog. Uz sadašnje stanje i budući razvoj turističkog sektora, te još pod snažnim negativnim utjecajem posljedica rata, nameće se potrebno stvaranje novog identiteta turističkog sektora. S obzirom na bogatstvo i raznolikost resursa na cjelokupnom području Republike Hrvatske, osnovni cilj razvoja hrvatskog turizma je ravnomjerniji razvitak turizma svih njenih područja.

Selektivni oblici turizma prilika su i mogućnost turističke ponude Osječko-baranjske županije. Vrijednost resursa i atraktivnosti županije služe kao temeljno polazište za razvoj turizma. Iz navedenog proizlaze i osnovni ciljevi razvoja turizma županije, a to je postići ekonomsku dobrobit za njeno stanovništvo uz osiguranje potrebne razine zaštite prirode i okoliša, te racionalno korištenje prirodnih resursa. Pristup integralnog korištenja prostorno-ekoloških, prometnih, kulturno-povijesnih i ljudskih resursa i "održivog razvoja" je model za postizanje navedenog cilja.

U posljednje vrijeme pokazuje se iznimno zanimanje za kontinentalni turizam, budući da sve više turista želi provesti odmor u zdravom okolišu, podalje od gradske buke, uživajući u netaknutoj prirodi, tradicionalnom načinu života te bogatoj gastronomskoj ponudi. Povezivanjem djelatnosti poljoprivrede, turizma, tradicionalnih obrta odnosno poticanje alternativnih proizvodnji i zanimanja na obiteljskim gospodarstvima, moguće je smanjiti nezaposlenost ruralnog prostora.

Cilj ovog rada je analizirati turističku ponudu Osječko-baranjske županije, naglasiti potencijal i važnost turizma za razvitak županije te opisati specifičnosti turističke ponude. Prilikom izrade ovog rada u korištenju potrebnih materijala korištene su znanstvene metode deskripcije, analize i sinteze.

Nakon uvoda rad započinje s općim poimanjem turizma, odnosno definira se turistička ponuda i potražnja, turistička potrošnja, tržište i ostali pojmovi. U trećem poglavlju navode se opći podaci o županiji dok se četvrto poglavlje fokusira na gospodarstvo odnosno na djelatnosti koje su od velikog značaja za županiju. U petom i ujedno glavnom poglavlju govori se o turizmu i turističkoj ponudi Osječko-baranjske županije kao djelatnosti koja ima veliki potencijal za županiju i bilježi stalne tendencije rasta. Na kraju se donosi zaključak rada.

2. Opći pojmovi u turizmu

Turizam kao društveno-ekonomska djelatnost predstavlja skup odnosa i pojava koje proizlaze iz putovanja i boravka posjetitelja u nekom mjestu, pri čemu se ne zasniva stalno prebivalište, a ima značajan utjecaj na ukupna društvena i gospodarska kretanja određenog područja.

Zbog niza koristi koje proizlaze iz njegova razvoja, turizam je stekao status iznimno važne komponente nacionalnih gospodarstava mnogih zemalja.

Osnovne funkcije suvremenoga turizma dijele se na društvene (humanističke, neekonomske) i ekonomske.

Društvene funkcije turizma pridonose humanističkim vrijednostima turizma (obogaćivanju čovjeka novim spoznajama, doživljajima i aktivnostima) i povezuju se s izvornim motivima turističkih kretanja, koji nisu u vezi s postizanjem gospodarskih ciljeva, a dijele se na one s neposrednim djelovanjem (zdravstvene, rekreacijske i kulturne funkcije) i s posrednim djelovanjem (socijalne, obrazovne i političke funkcije).

Ekonomske funkcije turizma su aktivnosti usmjerene na postizanje konkretnih gospodarskih učinaka (turistička potrošnja, izvoz roba i usluga, izravne investicije, poboljšanje devizne bilance, aktiviranje turističkih potencijala, povećanje zaposlenosti, razvoj nedovoljno razvijenih područja i sl.) na razini poduzeća i organizacija izravno ili neizravno uključenih u kreiranje turističke ponude, ali i na području turističke destinacije (mjesta, regije ili države) gdje se odvijaju pojedine faze turističke potrošnje.

Ekonomske funkcije turizma mogu se sistematizirati u deset temeljnih funkcija: multiplikativna, induktivna, konverzijska, apsorpcijska, integracijska i akceleracijska funkcija, funkcija zapošljavanja, poticanja međunarodne razmjene dobara, uravnoteženja platne bilance te razvoja gospodarski nedovoljno razvijenih područja.¹ Osnovna jedinica za proučavanje turizma jest turist, odnosno svaka osoba (putnik) koja na putovanju izvan svojega mjesta stalnoga boravka (domicila) provede najmanje 24 sata (ali ne dulje od jedne godine), a putovanje (koje ima obilježja privremenoga boravka i na koje je krenuo dragovoljno) poduzima radi odmora, razonode, rekreacije i relaksacije, obiteljskih, zdravstvenih, poslovnih, profesionalno-stručnih i sličnih razloga. UNWTO definira turista kao posjetitelja, tj. osobu koja

¹ Web stranica: enciklopedija.hr (<http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=62763>)

putuje izvan svoje sredine kraće od 12 mjeseci i glavna svrha njezina putovanja nije vezana za obavljanje neke lukrativne aktivnosti u mjestu koje posjećuje.

Turističko tržište djeluje interakcijom ponude i potražnje na određenom prostoru i u određenom vremenu, a međusobno se tržišta razlikuju po resursima na kojima temelje vlastitu ponudu, sezonskim obilježjima, motivima potražnje, itd.

Razlikujemo emitivno turističko tržište (dio turističkoga tržišta na kojem se nalazi veća koncentracija turističke potražnje) i receptivno turističko tržište (dio turističkoga tržišta na kojem je koncentrirana turistička ponuda).

Turistička potrošnja je sva potrošnja pojedinca u mjestu stalnoga boravka za potrebe turističkoga putovanja, za vrijeme putovanja u turističko odredište, kao i sva potrošnja za kupnju roba i usluga za vrijeme boravka u turističkom odredištu. Ubraja se u neproizvodnu (finalnu) potrošnju i ima obilježja diskrecijske, odnosno dragovoljne potrošnje.

Cjelokupno ostvarenu turističku potrošnju može se raščlaniti na dva strukturno različita segmenta: domaća turistička potrošnja (preraspodjela stečenog dohotka u okviru nacionalnoga prostora) i inozemna turistička potrošnja (odjev dohotka iz gospodarskoga sustava turistički emitivne zemlje uz istodobni priljev dohotka i znatan utjecaj na gospodarstvo turistički receptivne zemlje). ²

U suvremenoj literaturi koja se bavi turizmom (ekonomskim obilježjima, funkcijama, učincima) koriste se različiti termini (gospodarska aktivnost, djelatnost grana ili sektor, sustav, industrija, gospodarstvo) kako bi se opisao turizam kao fenomen i/ili definirao njegov obuhvat i struktura, iako je turizam u stvari visokosofisticirani integralni sustav u okviru nacionalnoga gospodarstva, kojega djelokrug i struktura nadilazi ekonomske kategorije djelatnosti, grane, industrije i sektora, a čine ga međusobno povezani, heterogeni, međuovisni i komplementarni fragmenti različitih gospodarskih grana i djelatnosti koji zajedno čine logičku, funkcionalnu i uravnoteženu cjelinu.

² Web stranica: Enciklopedija.hr (<http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=62763>)

2.1. Turistička ponuda

Turistička ponuda dio je turističkoga tržišta na kojem se turistima nude i prodaju robe i usluge, kojima oni zadovoljavaju svoje turističke potrebe. Turistička ponuda predstavlja količinu roba i usluga koje se nudi turistima na određenom turističkom tržištu, u određeno vrijeme i po određenoj cijeni.

U najširem smislu riječi turistička ponuda podrazumijeva sve gospodarske i društvene sudionike jedne zemlje koji na direktan ili indirektan način pridonose širenju i različitosti ukupne ponude i time mogućem povećanju turističke potrošnje, kao ekonomske rezultante privremenog boravka domaćih ili inozemnih turista.

Na turističku ponudu utječu brojni čimbenici s područja: ³

- društva (vrijednosti i norme, društveni poredak, slobodno vrijeme, kulturno-povijesna ponuda),
- gospodarstva (stupanj gospodarske razvijenosti, devizne potrebe, cijene i devizni tečajevi, infrastruktura, radna mjesta i uvjeti proizvodnje itd.),
- okoline (klima, pejzaž, geografski položaj, flora i fauna), - utjecaji potražnje (motivi, ukusi, moda itd.),
- države (zakonodavstvo, devizni, carinski, granični propisi, međunarodni odnosi) i poduzeća (razvijenost poduzetništva, stupanj razvijenosti tehnike i tehnologije, ponuda radne snage, troškovi proizvodnje itd.). ⁴

Turistička ponuda ima određene karakteristike koje je potrebno dobro poznavati da bi se na tim saznanjima mogao graditi tržišni nastup. To su: dislociranost od potražnje heterogenost ponude (složenost, kompleksnost) statičnost ponude (vezanost uz određeni prostor) sezonski karakter ponude (bilo da se radi o ljetnoj ili zimskoj sezoni, iako ova karakteristika postaje relativno sve manje značajna budući da se nastoji sezonu produžiti, odnosno ravnomjernije rasporediti i na ostatak godine) neelastičnost, odnosno relativna elastičnost; za ponudu se često kaže da je neelastična tj. da se njeni kapaciteti ne mogu prilagođavati promjenama cijena, odnosno potražnje. Ovu tvrdnju treba relativizirati budući da turistička ponuda predstavlja cijeli niz dobara od kojih su neka veoma prilagodljiva na promjene cijena

³ Petrić, L.; Osnove turizma; Ekonomski fakultet, Split, 2006. str. 88.

⁴Web stranica (<http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=62763>)

(np. suveniri, prehrana i sl.) dok su neka druga, npr. ponuda hotelskih kapaciteta na kratak rok fiksna, dakle neelastična.

Sam pojam turističke ponude u najužem smislu riječi obuhvaća:

- a) atraktivne elemente
- b) komunikativne ili komunikacijske elemente
- c) receptivne elemente.

U atraktivne elemente ponude ubrajamo prirodne ili biotropne elemente i društvene ili antropične elemente ili atrakcije.

U komunikativne/komunikacijske elemente ubrajamo kompletnu prometnu infrastrukturu kao i same vrste prijevoznih sredstava u destinaciji.

Receptivni elementi ponude su, u najužem smislu restauraterstvo i hotelijerstvo, tj. objekti namijenjeni prehrani i smještaju turista.

Pod pojmom turističke atrakcije smatramo "ona osobito privlačiva obilježja destinacije, tj. one resurse koji su u određenoj mjeri prilagođeni i dostupni za turističko razgledavanje te ne zahtijevaju poseban napor da se otkriju i da se u njma uživa.

Prirodni atraktivni elementi ponude su: klima (posebice mediteranskog tipa); reljef, odnosno geomorfološka obilježja, flora i fauna (posebno endemskog karaktera; specifični oblik ponude koja se temelji na ovom elementu su npr. safari parkovi); Hidrografski elementi (jezera, rijeke, ljekoviti izvori, mora, te njihova svojstva kao npr. slanost, temperatura, visina valova, boja i prozirnost...).

Osim navedenih činitelja, mogu se istaknuti i neke prirodne pojave kao posebni faktori privlačnosti, kao npr. polarna svjetlost, fatamorgana, ali i prirodne rijetkosti kao npr. gejziri, vulkani, kanjoni, spilje, ali i cijeli zaštićeni kompleksi kao npr. nacionalni parkovi, rezervati prirode itd.

Društveni atraktivni elementi ponude su sve, od strane čovjeka stvorene atrakcije, bilo u prošlim ili sadašnjim vremenima, te najrazličitije vrste zabavnih, rekreativnih, kulturnih i edukativnih sadržaja koji upotpunjuju turističku ponudu. To su: kulturno-povijesni spomenici, kulturne ustanove (muzeji, kazališta, galerije, arhivi, knjižnice, botaničke i zoološke zbirke), ustanove u kojima se odvijaju sportske i gospodarske priredbe, festivali i manifestacije, obrazovne institucije itd.⁵

⁵ Petrić, L.; Osnove turizma; Ekonomski fakultet, Split, 2006. str. 88.

2.2. Turistička potražnja

Turistička potražnja određena je količina roba i usluga koju su turisti spremni kupiti u određenom vremenu i pod određenim uvjetima; ukupan broj osoba koje sudjeluju u turističkim kretanjima ili žele uključiti se u turistička kretanja kako bi se koristile različitim turističkim uslugama u mjestima izvan svoje uobičajene sredine u kojoj žive i/ili rade⁶. U teoriji turizma razlikujemo idealnu, potencijalnu, realnu i efektivnu turističku potražnju, ali treba naglasiti da postoje i apsolutni nepotrošači ili apstinenti od turističkih putovanja.⁷

Turističku potražnju karakteriziraju: dislociranost od turističke ponude, heterogenost (kompleksnost), elastičnost (primarna i sekundarna), dinamičnost i sezonski karakter. Da bi se razumjela turistička potražnja, potrebno je definirati i turističko tržište, a ono je skup odnosa ponude i potražnje koji nastaju pod utjecajem turističkih kretanja. Turistička aktivnost spada među ljudske sekundarne potrebe, te one ovise o visini potrošačevih primanja, zato se može reći da elastičnost potražnje opada s rastom standarda.

U turizmu, potencijalni turist je taj koji svojim stavovima, navikama, željama, mogućnostima formira i određuje svoje zahtjeve i ponašanja na tržištu, što onda postaje odrednicom ponašanja svih sudionika turističke ponude, koji žele opstati na tržištu.

Turistička potražnja uvelike ima i svoj sezonski karakter. Navedeno znači da se turizam prvenstveno odnosi na skijanje i kupanje, a isto znači da to ovisi o godišnjem dobu.

Nadalje, potražnja za ruralnim turizmom koja je karakteristična za Osječko-baranjsku županiju izrazito je heterogena obuhvaćajući skupine različite dobi, profesionalne orijentacije i kupovne moći. Njihovi motivi za putovanjem uključuju ponajprije interes za upoznavanjem ruralnog stila života i tradicije (npr. arhitektura, događanja, gastronomija i/ili enologija), potrebu za provođenjem slobodnog vremena u mirnijem i/ili prirodnom okruženju, ali i mogućnost zabave, jeftinijeg odmora, posjete rodbini i/ili prijateljima. Među starijim dobnim skupinama primjetna je nostalgija za mladosti vezanoj uz ruralna područja, za obitelji s djecom vrlo je bitna edukativna komponenta putovanja te jednako kao i mlađi posjetitelji iskazuju potrebu povratka u 'romantiziran'

⁷ Web stranica:enciklopedija.hr (<http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=62763>)

autentičan krajolik istinskih vrijednosti. Sezona putovanja traje cijelu godinu, pri čemu mlađi posjetitelji i obitelji preferiraju razdoblje ljeta i školskih praznika, a stariji proljeće i/ili jesen kada je intenzitet prometa niži. Boravci su uobičajeno kraći trajući u prosjeku oko 3 dana što je vjerojatno rezultat velikog udjela domaće potražnje.⁸

⁸ Kušen, E. Turistička atrakcijska osnova, Institut za turizam, Zagreb, 2002.

3. Opći podaci

Osječko-baranjska županija je jedna od dvadeset hrvatskih županija, četvrta po veličini. Smještena je u sjeveroistočnom dijelu Republike Hrvatske u Panonskom prostoru i prostire se na površini od 4.152 km². Obuhvaća krajeve oko donjeg toka rijeke Drave prije njezinog utoka u Dunav kod Aljmaša, tj. cijelu hrvatsku Baranju i dio Slavonije koji gravitira gradu Osijeku.

Kao znamenje svoga statusa Osječko-baranjska županija ima svoj grb i zastavu te dodjeljuje javna priznanja.

1.1. Grb Osječko-baranjske županije

1.2. Zastava Osječko-baranjske županije

Dan Osječko-baranjske županije obilježava se 2. lipnja, što je ujedno podsjetnik je na 2. lipnja 1997. godine, odnosno dan kad su se u Belom Manastiru uz nazočnost

Predsjednika Republike Hrvatske, izaslanstva Vlade Republike Hrvatske i Hrvatskog sabora te predstavnike UNTAES i drugih međunarodnih organizacija, po prvi puta od njezina osnivanja 1993. godine, u završnoj fazi dovršenja procesa mirne reintegracije hrvatskog Podunavlja u ustavno-pravni poredak Republike Hrvatske, na okupu našli predstavnici političkog života svih dijelova cjelovite Županije - članovi Županijske skupštine i dužnosnici Županije, gradonačelnici i načelnici svih gradova i općina izabrani na prvim izborima provedenim na području cijele i cjelovite Županije. Prihvaćajući ovaj dan, kao simbol uspostavljanja cjelovitosti Županije, Skupština je 3. srpnja 1997. godine donijela Odluku kojom se 2. lipnja određuje Danom Osječko-baranjske županije⁹.

Županija je podijeljena na 7 gradova i 35 općina.

- Gradovi:
 - Beli Manastir (10.068 stanovnika)
 - Belišće (10.825 stanovnika)
 - Donji Miholjac (9.491.stanovnika)
 - Đakovo (27.745 stanovnika)
 - Našice (16.224 stanovnika)
 - Osijek (108.048 stanovnika)
 - Valpovo (11.563.stanovnika)

- Općine:
 - Općina Antunovac
 - Općina Bilje
 - Općina Bizovac
 - Općina Čeminac
 - Općina Čepin
 - Općina Darda
 - Općina Draž
 - Općina Donja Motičina (sjedište Donja Motičina)

⁹ Web stranica Osječko-baranjske županije (<http://www.obz.hr/index.php/zupanija/opci-dio>)

- Općina Drenje
- Općina Đurđenovac
- Općina Erdut
- Općina Ernestinovo
- Općina Feričanci
- Općina Gorjani
- Općina Jagodnjak
- Općina Kneževi Vinogradi
- Općina Koška
- Općina Levanjska Varoš
- Općina Magadenovac
- Općina Marijanci
- Općina Podravska Moslavina
- Općina Petlovac
- Općina Petrijevci
- Općina Podgorač
- Općina Punitovci
- Općina Popovac
- Općina Satnica Đakovačka
- Općina Semeljci
- Općina Strizivojna
- Općina Šodolovci
- Općina Trnava
- Općina Viljevo
- Općina Viškovci
- Općina Vladislavci
- Općina Vuka

se sklonio na svoj posjed Đakovo zbog krivovjernika i dolaska Turaka. Predvođena sultanom Sulejmanom II. Kanunijem turska je vojska 1526. godine osvojila Osijek, a potom zavlada cijelim ovim područjem. U to vrijeme kod Osijeka grade čuveni veliki most koji je spalio hrvatski vitez Nikola Zrinski s vojskom prodrijevši do Osijeka 1664. godine. Zahvaljujući značajnim prometnim pravcima koji povezuju sjever i jug kontinenta, u ovo vrijeme cvjeta trgovina. Austrijska vojska 1687. godine protjeruje Turke iz Osijeka, a potom i iz cijelog ovog područja.

Od 18. stoljeća, u sklopu Austrije, a potom Austro-Ugarske države, ovo područje se intenzivno gospodarski i društveno razvija. To se izražava velikim poljoprivrednim posjedima, jačanjem obrta, podizanjem tvornica, urbanim razvitkom naselja, nastankom prvih kulturnih i obrazovnih institucija, jačanjem lokalne samouprave (gradova i županija). Tada nastaju gradovi danas prepoznatljivog urbanog i arhitektonskog oblička.

Nakon 1. svjetskog rata i raspada Austro-ugarske monarhije 1918. godine i ovo područje, kao dio hrvatske države biva ujedinjeno u Državu Srba, Hrvata i Slovenaca (od 1929. godine Kraljevina Jugoslavija). Poslije 2. svjetskog rata, od 1945. do 1991. godine, Hrvatska je bila, pa tako i ovo područje, u sastavu tzv. Nove Jugoslavije. Raspadom Jugoslavije i osamostaljenjem Republike Hrvatske 1991. godine, istočni dio Republike Hrvatske prvi je na udaru agresije srpskih paravojnih snaga i JNA. U to vrijeme, pa sve do 1998. godine gotovo polovina teritorija Osječko-baranjske županije nije pod vlašću hrvatske države. Područje koje su zauzele srpske snage Ujedinjeni narodi 1992. godine stavljaju pod svoj patronat (UNPA-područje - UN Protected Area) sve do 1996. godine, kada uvode svoju prijelaznu upravu (UNTAES = United Nations Transitional Administration for Eastern Slavonia, Baranja and Western Sirmium) sa ciljem provođenja procesa mirne reintegracije ovog područja u ustavno pravni-poredak Republike Hrvatske. Taj proces dovršen je 15. siječnja 1998. godine kada prestaje mandat UNTAES-a. Od tada je područje Osječko-baranjske županije cjelovito u sklopu Republike Hrvatske.¹⁰

Burna povijest ostavila je iza sebe bogatu kulturno-povijesnu baštinu.

¹⁰ Web stranica Osječko-baranjske županije (<http://www.obz.hr/index.php/povijest>)

3.2. Stanovništvo

Na područje sadašnje Osječko-baranjske županije u 7. stoljeću doseljavaju Hrvati, koji su i danas većinski i starosjedilački narod. Njima se u 10. stoljeću na području Baranje pridružuju Mađari. Srbi se počinju doseljavati za vrijeme prodora Turaka u 16. stoljeću, najprije kao bjegunci, a potom i kao turski vojnici. Srpsko se stanovništvo osobito doseljava nakon 1. svjetskog rata 1918. godine, pretežito kao solunski dobrovoljci. Ostali narodi, ponajviše Austrijanci i Nijemci, a nešto manje Česi, Slovaci, Židovi i drugi doseljavaju se u 18. i 19. stoljeću. Namjesto nasilno iseljenih Austrijanaca i Nijemaca nakon 2. svjetskog rata, na njihove posjede se agrarnom kolonizacijom doseljava stanovništvo iz drugih dijelova tadašnje Jugoslavije.

Prema zadnjih službenim podacima (popis stanovništva iz 2011.) na području Županije živi 305.032 stanovnika. Na području današnje Županije 85,89 % stanovništva čine Hrvati, 7,76 % Srbi, 2,70 % Mađari, 2,68 % ostale narodnosti te 0,97 % neopredijeljeni. ¹¹

3.3. Vjerske zajednice

Na području Osječko-baranjske županije djeluju vjerske zajednice: Katolička crkva (sjedište Đakovačko-osječke nadbiskupije i crkvene pokrajine u Đakovu) s najvećim brojem župnih crkava, Pravoslavna crkva (sjedište Osječko-poljske i baranjske eparhije u Osijeku), Islamska zajednica, Evanđeoska pentekostna crkva Radosne vijesti (sjedište u Osijeku), Evangelička crkva, Kalvinska crkva, Kršćanska adventistička crkva, Kršćanska baptistička crkva, Reformirana kršćanska crkva, Židovska općina i dr.

Na području Županije smješteno je i 14 katoličkih samostana.

Svoju djelatnost razvijaju i dvije visokoškolske vjerske ustanove: Katolički bogoslovni fakultet u Đakovu te Evanđeoski teološki fakultet s poslijediplomskim studijem u Osijeku.¹²

¹¹ Web stranica Osječko-baranjske županije (<http://www.obz.hr/index.php/stanovnistvo>)

¹² Web stranica Osječko-baranjske županije (<http://www.obz.hr/index.php/vjerske-zajednice>)

4. Gospodarstvo

Današnje stanje gospodarstva Osječko-baranjske županije je teško, relativno i prema predratnom stanju i prema stanju u trenutno najrazvijenijim dijelovima RH, kojima je i ovo područje nekada pripadalo. Iako postojeće stanje neke uzroke vuče još iz predratnog razdoblja (gospodarska struktura / radno-intenzivna proizvodnja, nedovoljno investiranje, zastarjela tehnologija, pad konkurentnosti), najpogubniji utjecaj na razvoj županije u svim djelatnostima imao je rat – što izravnim štetama koje su onesposobile privredne kapacitete, što relativno dugim poslijeratnim razdobljem karakteriziranim izoliranošću, te odlaskom kapitala i kvalificirane radne snage.

4.1. Poljoprivreda

S ukupnim udjelom od 8,4 % poljoprivrednog zemljišta RH (što je nadprosječni udio poljoprivrednog zemljišta, jer udio OBŽ u površini RH iznosi 7,3%), ali još više s proizvodnjom pšenice, kukuruza i industrijskog bilja koja predstavlja 25-30% ukupne proizvodnje u RH, Osječko-baranjska županija očito predstavlja dio najznačajnijeg poljoprivrednog prostora u RH¹³. Poljoprivredna zemljišta jedan su od glavnih resursa, a poljoprivreda i uz nju vezana prerađivačka industrija čine najznačajniji element županijskog gospodarstva. Na žalost, to ujedno znači da je županija i izrazito osjetljiva na već duže vrijeme prisutnu nesređenu situaciju u tom sektoru gospodarstva u cijeloj RH.

Osnovna komparativna prednost sektora poljoprivrede na području županije je velika površina kvalitetnog poljoprivrednog tla. Druga potencijalna komparativna prednost – relativno obilje vode, čijim bi se korištenjem u svrhu navodnjavanja povećao prosječni prinos i smanjio rizik od suša – trenutno se gotovo uopće ne koristi, no svijest o potrebi korištenja toga važnog resursa ponovno se probudila nakon nedavnih katastrofalnih suša. Na najviše površina sije se kukuruz i pšenica, a potom suncokret, krmno bilje, soja, šećerna repa, ječam, povrće, uljana repica, krumpir, duhan, zob i raž. Vinogradi i voćnjaci nalaze se uglavnom na područjima pobrđa Dilja i Papuka, Erdutskom brdu i Dalj planini, te Baranjskom brdu. Temeljno na kvalitetnim resursima

¹³ Program zaštite okoliša za područje Osječko-baranjske županije (<http://www.obz.hr/hr/pdf/zastitaokolisa/Osnova%20obiljezja.pdf>)

biljne proizvodnje, ponovno se razvija (ratom desetkovan) sektor stočarske proizvodnje (potencijalno, a trenutno na žalost vrlo često i u stvarnosti, značajan onečišćivač okoliša.

4.2. Šumarstvo

Šumom je pokriveno oko 27% prostora županije. Iako je to 17 % manje od državnog prosjeka (44%), šume su vrlo važan prirodni resurs, a šumarstvo i na njega naslonjena prerađivačka industrija tradicionalno su važne gospodarske djelatnosti na području Osječko-baranjske županije.

Prostorno najbogatija šumom su područja uz Dunav i Dravu, te područje Panonskog gorja na zapadu županije (koje je i reljefno najrazvedenije). Zbog raznolikosti biofizičkih uvjeta (nadmorska visina, matični supstrat, makroklima i topoklima, mikroreljef kao modifikator utjecaja poplava i podzemne vode, hidrološki uvjeti) koji određuju vrstu šumske vegetacije, unutar područja županije nalazimo veći broj temeljnih tipova šuma. Dominantne vrste drveća u ovom su vegetacijskom pojasu hrast lužnjak, poljski jasen, crna joha, vrbe i topole.

4.3. Lov i ribolov

Velike površine pod šumom, razmjerno velik udio zaštićenih površina, obilje vode, raznolikost staništa, relativna očuvanost okoliša i veliki dijelovi ruralnih područja, čine dobru osnovu za uzgoj divljači, odnosno razvoj lovstva na području županije. Posljedično, lovstvo, odnosno njegovi resursi, predstavljaju znatan potencijal za dodatni razvoj ekonomski isplativog lovnog turizma, koji je na ovim prostorima već od ranije prisutan.

Donošenjem Programa unapređenja lovstva, županija je napravila važan korak u sustavnom ostvarenju ove razvojne mogućnosti. Programom se u narednom petogodišnjem razdoblju, među ostalim, predviđa i projekt razvoja lovnog turizma, te izrada digitalnog kataloga lovišta. Na području županije uspostavljeno je: 14 državnih lovišta, ukupne površine 103.731 ha (25% OBŽ); te 83 zajednička lovišta, ukupne površine 274.554 ha (66% OBŽ).

4.4. Industrija

U Osječko-baranjskoj županiji postoji duga tradicija industrijske proizvodnje, sa značajnim industrijskim potencijalima, raspoređenim u sljedećih sedam osnovnih grana industrije: prehrambena, drvna i papirna, tekstilna i odjevna (i kožarsko-prerađivačka), prerada kemijskih proizvoda, metalno-prerađivačka, te industrija graditeljskih materijala i graditeljstvo. Među njima je najzastupljenija djelatnost proizvodnja hrane i pića (oko 30 % udjela u industrijskoj proizvodnji županije), a na drugome je mjestu proizvodnja celuloze, papira i papirnih proizvoda, s udjelom od oko 18%.

Prehrambena industrija podržana je tradicionalnom poljoprivrednom proizvodnjom županije, te danas pokriva proizvodnju ulja, tjestenine, šećera, slatkiša, vina, čajeva i ljekovitog bilja, stočne hrane, piva, mlijeka, te stočarstvo i mlinarsko-pekarsku proizvodnju. Prema izvorima HGK (Osijek), od 65.740 stanovnika zaposlenih u različitim granama industrije, 23.7% zaposleno je u prerađivačkoj industriji kojoj je izvor sirovina poljoprivreda, a oko 8% u poljoprivrednim poduzećima. Uz veliki broj poduzeća najpoznatija su: Pivovara d.d. Osijek, Lura keksi d.d., IPK Kandit d.d. Osijek, Tvornica šećera, Tvornica ulja Čepin, MIA Osijek, Đakovština d.d., Na području županije nalaze se i tri agroindustrijska kompleksa sa zaokruženim proizvodno-tehnološkim cjelinama: IPK Osijek dd, Belje dd, PPK Valpovo. Drvna i papirna industrija ima dugu tradiciju izvoza (na inozemna tržišta plasira se oko 70% proizvodnje). Djelatnošću se bavi oko 30 poduzeća, a najznačajnije je Belišće d.d. (proizvodnja celuloze, papira i kartona) iz Belišća, te DIK Đurđenovac (šumarska industrija).

U ostalim granama stanje je sljedeće. Kemijska industrija danas radi sa smanjenim kapacitetom (uzroci: rat, tranzicija), ali još uvijek zapošljava 1.420 radnika i predstavlja značajnu izvoznu granu. Najveće tvornice su Saponija d.d. Osijek i Meteor d.d. Đakovo. Tekstilna industrija, nekad najjača grana u Županiji, bilježi stalan pad proizvodnje, ali je još uvijek značajan izvoznik. Industrija građevinskog materijala također ima dugu tradiciju. Najveća je u tom segmentu Nexa grupa, gdje se na moderan način proizvode opeka i crijep, cement i betoni, a bavi se i graditeljstvom.

5. Turizam

Osnovnu pretpostavku za turistički razvitak cijele Hrvatske, a time i Osječko-baranjske županije predstavlja visoko vrijedan prostor, koji je strateški resurs turizma i temeljno nacionalno dobro.

Turizam je značajan izvozni proizvod i pruža veće mogućnosti zapošljavanja stanovništva različitog profila zanimanja i dobnih skupina, a Osječko-baranjska županija ima potencijala i može ponuditi tržištu programe kontinentalnog turizma uvažavajući prednosti ekološki održive poljoprivrede i očuvanog okoliša.

Osječko-baranjska županija svojim zemljopisnim obilježjima pripada skupini kontinentalnog turizma. Kontinentalnom turizmu u Republici Hrvatskoj nije se posvećivala dovoljna pozornost. U posljednje vrijeme odnos prema kontinentalnom turizmu se mijenja pod utjecajem zbivanja na svjetskom turističkom tržištu.¹⁴

Turistička kretanja se dijele na vrste i specifične oblike turizma. Dok su vrste turizma definirane određenim kriterijem npr. prema trajanju boravka turista (boravišni, vikend i izletnički turizam), specifični oblici turizma obilježeni su specifičnim turističkim motivom koji posjetitelje privlači u točno određene destinacije, npr. lov - lovni turizam. Specifični oblici turizma orijentirani su na manje (definirane) segmente turističke potražnje, a nastali su kao suprotnost masovnom turizmu. Naime turistički trendovi u svijetu sve više pokazuju promjenu ponašanja turista koji nastoje doživjeti što je više moguće različitih iskustava tijekom svog puta, tako se u posljednjem desetljeću pokazuju sve izraženiji znakovi zanimanja za tzv. "eko-turizam", "ruralni turizam", "seoski turizam", "obrazovni turizam" "avanturistički" tj. ekonomiju doživljaja. Pitanja okoliša, održivog razvoja i različitosti ponude u cjelini, postali su izuzetno privlačni čimbenici u turizmu. U cilju aktiviranja ruralnog prostora i njegove autohtonosti potrebno je povezati turizam i poljoprivredu kroz ekološku proizvodnju zdrave hrane. Ovo povezivanje treba stvoriti specifičnu ponudu kroz koju mogu oživjeti ruralna područja i tradicijska graditeljska i etnološka baština.

¹⁴ Izvješće o razvoju turizma na području Osječko-baranjske županije, Upravni odjel za kontinentalni turizam, str. 1,

Postojeća turistička atrakcijska osnova županije uključuje:

- 1) bogatstvo voda (rijeke, akumulacije, ribnjaci, jezera, bare, rukavci),
- 2) termalne izvore,
- 3) šume i šumska područja s bogatim i relativno opuvanim ekološkim sustavima flore i faune,
- 4) očuvan fond divljači,
- 5) zaštićena područja prirode,
- 6) vrijedan ruralni prostor,
- 7) bogata kulturno-povijesna i graditeljska baština, koja zajedno sa relativno dobrim geoprometnim položajem predstavlja kvalitetnu resursnu osnovu za razvitak brojnih oblika selektivnog turizma, uključujući: izletnički, edukacijski, znanstveni, ekoturizam, avanturistički, lovni, ribolovni, rekreacijski, zdravstveno-preventivni, lječilišni, seoski, nautički turizam na rijekama Dravi i Dunavu, poslovni, kongresni, tranzitni, pa i stacionarni turizam.

Slika 1.4.. prikazuje turističku kartu županije, gdje su popularno naznačeni dijelovi atrakcijske osnove područja županije (graditeljska baština, lovna i ribolovna područja, atraktivna prirodna baština, ergela Lipicanera, toplice, jezera, šumski kompleksi, i dr.)

1.4. Turistička karta Osječko-baranjske županije

Portfelj turističkih proizvoda/aktivnosti Osječko-baranjske županije čine:

- ruralni/seoski turizam
- promatranje ptica i životinja
- pješačenje
- ekoturizam
- cikloturizam/biciklizam
- kulturni turizam
- lov i ribolov
- zdravlje i wellness
- poslovni turizam
- vinski i gastro turizam
- športovi na vodi
- riječno krstarenje
- konjički turizam
- vjerski turizam.

5.1. Turistički promet

Osječko-baranjska županija u posljednjih se 10 godina pozicionirala kao jedan od lidera u razvoju kontinentalnog turizma u RH prema kriteriju broja noćenja te broja poslovnih subjekata vezanih uz sektor turizma i ugostiteljstva.

U 2017. godini na području Osječko-baranjske županije zabilježeno je 225.010 noćenja, što je oko 3,5 % noćenja više u odnosu na 2016. godinu. U ukupnoj strukturi, 62,46 % noćenja ostvaruje se na području grada Osijeka i u Bizovačkim toplicama. Na području Baranje ostvaruje se 14,68 % noćenja, 17,93 % u većim gradovima (Đakovo, Našice i Valpovo), dok se ostatak od 5 % ostvaruje u Belišću, Donjem Miholjcu te Općini Erdut.

U strukturi gostiju prema kriteriju zemlje dolaska, domaći gosti čine 58,52 %, a ostatak čine inozemni gosti, među kojima su najzastupljeniji gosti iz Njemačke (5,17 %), Poljske (3,48 %), Srbije (2,98 %), Italije, Slovenije, Austrije, Bosne i Hercegovine, Mađarske te SAD-a. Pored turista s višednevnim boravkom, ističemo i dolazak turista s riječnih kruzera, kao jednodnevne goste, kojih je u 2017. godini bilo 11.142.¹⁵ Ostvaren je porast broja pristajanja i porast broja iskrcanih putnika. Osječko-baranjska županija postaje sve atraktivnija destinacija za dolazak turista s velikih riječnih kruzera na liniji putničkih brodova Beč – Budimpešta – Crno more (u sklopu europskog koridora riječnih plovni putova od Rostoka do Varne), koji sada imaju mogućnost pristajanja u Batini i Osijeku. S obzirom na trend, postoji potreba za aktiviranjem pristaništa u Aljmašu.

Kada je riječ o stanju turističke infrastrukture, važno je napomenuti da su ulaganja u smještajne kapacitete na razini Županije u posljednjih pet godina znatno podigla razinu konkurentnosti ponude kroz mogućnost primanja većih grupa gostiju. Postojeći smještajni kapaciteti uglavnom su vezani uz gradove Osijek, Donji Miholjac, Đakovo, Našice i Belišće, Valpovo i Beli Manastir.

Od ostalih smještajnih kapaciteta ističu se kapaciteti vezani uz zdravstveni i rekreacijski turizam u Bizovcu te kapaciteti u privatnom smještaju u manjim naseljima u Baranji i na području Općine Erdut. Kvaliteta hotelskog smještaja, kao i ugostiteljske ponude u Županiji, iz godine se u godinu poboljšava.

¹⁵ DZS(turizam u brojkama)

U Županiji ima ukupno 19 hotela, od čega je sedam hotela s četiri zvjezdice, devet hotela s tri zvjezdice i tri udovoljavaju kategorizaciji od dvije zvjezdice. Smještajna ponuda ukupno broji 4.064 turistička kreveta, od čega se 28,5 % nalazi u hotelima. U razdoblju od 2015. ukupni su smještajni kapaciteti porasli za 148 %.¹⁶

Povećanje turističko-ugostiteljskih kapaciteta jedan je od bitnih preduvjeta za razvoj i jačanje turističkog sektora.

Ugostiteljska ponuda također je doživjela diferenciranost kroz otvaranje niza objekata koji svoju ponudu temelje na bogatoj enogastronomskoj tradiciji. Iako je gastronomska ponuda zadovoljavajuća, u pojedinim dijelovima Županije, poput Osijeka i Baranje, potrebna su daljnja ulaganja u razvoj ponude u pojedinim dijelovima s turističkim potencijalom i promicanje korištenja lokalnih/domaćih proizvoda. Potrebno je ulagati u promociju tradicionalne gastronomije i mogućnosti njezine suvremene interpretacije, u specijalizaciju ugostiteljskih objekata, sustave i oznake kvalitete s naglaskom na autentične proizvode, jela i doživljaje.

Zračna luka Osijek, kao međunarodna regionalna zračna luka, ima veliko značenje za daljnji razvoj turizma na području cijele Slavonije i Baranje. Na području Osječko-baranjske županije djeluje jedna županijska, deset lokalnih i jedna područna turistička zajednica (TZ Baranje). Iako se županija posljednjih nekoliko godina u turističkom smislu razvija uzlazno, potreban je još veći angažman i usklađen rad svih subjekata u turizmu kako bi se postigla što bolja destinacijska prepoznatljivost.

Zdravstveni turizam, jedan od značajnijih trendova današnjeg turizma, pronalazi svoje mjesto u turističkoj ponudi kroz tradicionalan vid lječilišnog turizma, a prati i nove trendove specijaliziranih oblika zdravstvenih usluga kao što su stomatološka, estetska, kirurška i sl. Svojom ponudom i potencijalom ističu se Bizovačke toplice koje su nakon višegodišnje neuspješne prodaje u vlasništvu Sunce Koncerna sa značajnim ulaganjima u ovaj vrijedan kompleks.

Kulturni turizam postaje sve značajniji dio turističke ponude Osječko-baranjske županije. Poznate kulturne znamenitosti, sakralni objekti, dvorci, muzeji i galerije kao i brojne manifestacije predstavljaju veliko kulturno bogatstvo ovoga kraja pružajući neiscrpane mogućnosti za stvaranje brojnih i kvalitetnih turističkih aranžmana.

Kongresni turizam ima odličnu perspektivu zahvaljujući hotelima koji raspolažu

¹⁶ Županijska razvojna strategija Osječko-baranjske županije (http://www.obz.hr/hr/images/-Zupanijski_glasnik/2019/44_zupanijska_razvojna_strategija_obz_do_2020.pdf)

velikim dvoranama opremljenim suvremenom opremom i u potpunosti mogu zadovoljiti sve zahtjevniju poslovnu klijentelu.

Lovni turizam kao jedan od specijaliziranih turističkih proizvoda predstavlja značajan resurs gdje gosti lovci putuju i nekoliko tisuća kilometara kako bi doživjeli iskustva koja pruža lovni turizam i u pravilu su gosti koji troše mnogo više od drugih gostiju.¹⁷ S ciljem postavljanja dugoročnog plana razvoja turizma, Osječko-baranjska županija u travnju 2017. godine donijela je strategijski razvojni dokument Master plan turizma, zimajući u obzir interese i privatnog i javnog sektora.

Planom su identificirana tri ključna turistička proizvoda za koje će se Osječko-baranjska županija, kao destinacija, specijalizirati i s kojima će postati prepoznatljiva na tržištu:

- Kratki odmor – enogastronomija, ruralni turizam, kultura i događanja, selektivni oblici turizma, sport i rekreacija;
- Touring;
- Zdravlje i wellness.

Uspješnom implementacijom navedenih proizvoda osigurat će se ostvarenje strateških ciljeva definiranih Master planom:

1. Doseći smještajnu ponudu od 10.000 turističkih kreveta,
2. Povećati godišnju zauzetost kreveta na razinu od 30%,
3. Etablirati se na europskom tržištu kao destinacija kratkih odmora,
4. Razviti dva do tri velika panonska resorta,
5. Internacionalizirati postojeće i razviti dva velika međunarodna događaja,
6. Uspostaviti sustav kontrole i oznaka kvalitete u prehrambenim proizvodima i turizmu¹⁸

5.2. Swot analiza

SWOT analiza je strukturirana planska metoda evaluacije projekta, pothvata, poslovne ideje ili teritorijalne jedinice u svrhu razvoja određene djelatnosti. Ona ističe četiri aspekta analizirane jedinice:

¹⁷ <https://www.hgk.hr/documents/turizam5bb47cb4e9503.pdf>

¹⁸ Master plan turizma Osječko-baranjske županije

- Snage (eng. Strengths) – ono na što se s obzirom na interne karakteristike može osloniti u ostvarivanju uspjeha. Ključne, najrelevantnije i najintenzivnije snage one su koje imaju potencijal pretvaranja u dugoročno održive konkurentske prednosti;
- Slabosti (eng. Weaknesses) – one interne karakteristike koje su barijere ostvarivanju uspjeha odabranog projekta, poslovanja ili pravca razvoja. Slabosti manje važnosti ili intenziteta mogu se dugoročno prevladati, ali one važne i intenzivne snažno utječu na osnovna strateška opredjeljenja i rang ambicija;
- Prilike (eng. Opportunities) – eksterni aspekti koji imaju pozitivan utjecaj na brzinu provedivosti i atraktivnost pothvata, no uglavnom imaju ograničen utjecaj na sama strateška opredjeljenja;
- Prijetnje (eng. Threats) – eksterni aspekti koji potencijalno mogu ograničiti ili donijeti dodatne rizike u pothvat.

<p>SNAGE</p> <ul style="list-style-type: none"> -pogranični i podunavski položaj -dvije velike plovne rijeke -kvaliteta i dostupnost zemljišta -kvaliteta pojedinih elementata ponude (gastronomija, ruralni objekti) 	<p>PRILIKE</p> <ul style="list-style-type: none"> -tržišni trendovi u razvoju proizvoda (ture, kružna putovanja Dunavom) i starenju putujuće populacije -povezivanje sa susjednim Županijama -jače povezivanje sektora poljoprivrede i turizma preko OPG-ova
<p>SLABOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> -izraziti depopulacijski trendovi -vrlo malo turističke infra i supra strukture -malo smještajnih kapaciteta -manjkavi ljudski resursi u turizmu (kvantitativno i kvalitativno) -uređenost urbanih i ruralnih predjela 	<p>PRIJETNJE</p> <ul style="list-style-type: none"> -nedjelovanje u smjeru zaustavljanja odljeva stanovništva, i to u kratkom roku -propadanje industrija (poljoprivrede, stočarstva) -daljnja ekonomska depresija (zaostajanje, neinovativnost)

Snage na kojima se može i treba temeljiti daljnji turistički razvoj proizlaze iz njenih prostornih karakteristika – prije svega pogranične pozicije (koja uvećava i mogućnost povlačenja EU sredstava). Dodatno valja naglasiti da snage postoje i u nekim (nažalost malobrojnim) elementima turističkog sektora, a posebno valja istaći otvorenost i kozmopolitizam područja kao vrlo značajnu snagu za dalji turistički razvoj.

Slabosti su uglavnom vezane uz elemente turističke ponude i opće konkurentnosti, odnosno ulazne faktore nekog budućeg razvoja (financije, ljudski resursi). Posebno treba imati u vidu da predmetni prostor u usporedbi s nekim oglednim regijama nema prostorna obilježja koja bi podržala paletu snažnih međusobno komplementarnih turističkih proizvoda što u određenoj mjeri komplicira turistički razvoj.

Na strani *prilika* se ističe orijentacija i razvojna načela EU koja posebno potiče ruralni razvoj, kulturu te malo i srednje poduzetništvo, a što su sve redom nužna razvojna opredjeljenja županije u razvoju (ne samo) turizma. Pozitivni su i određeni globalni turistički trendovi, prije svega tendencije u razvoju kratkih odmora te starenje putujuće populacije s obzirom na to da je atrakcijska struktura županije povoljna za kreiranje proizvoda koji su atraktivni starijim tržišnim segmentima (vino i gastronomija, kulturni turizam, ture). Posebnu priliku čini branding i nova, Internetu okrenuta, strategija turističkog marketinga.

Glavna *prijetnja* dugoročnom razvoju turizma na području županije vezana je uz eventualnu orijentaciju na modele agrarnog razvoja koji se teško kombiniraju uz razvoj turizma, poput isključive orijentacije na masovnu proizvodnju poljoprivrednih kultura niske dodane vrijednosti. Ostale su prijetnje vezane uz dalje demografsko i ekonomsko propadanje, kojim bi se dalje ubrzano gubile pretpostavke za budući razvoj.

Nositelji turizma na području županije su prije svega gradovi Osijek, Donji Miholjac, Đakovo, Našice, Belišće, Beli Manastir i Valpovo, te općine Bilje, Bizovac, Draž i Erdut koje se ističu određenim atrakcijama, ali i aktivnostima turističkih djelatnika i lokalne samouprave na tom području da navedene atraktivnosti valoriziraju i stave u funkciju turizma.

5.3. Beli Manastir

Beli Manastir je jedini baranjski grad, najveće i najznačajnije naselje te gospodarsko i kulturno središte hrvatskog dijela Baranje. Grad broji 10.986 stananovika, službeno je

proglašen gradom 29. studenog 1961. godine. U srednjem vijeku tu je bio samostan po kojem je grad dobio ime. Zaštitnik grada je sv. Martin.

Barokna župna crkva sv. Martina, građena 1777., ima vrijedne arhitektonske elemente iz XVIII. st. (bačvasti drveni svod, ikonostas).

Otkrivena su dva prapovijesna naseobinska sloja sa zemunicama. U obnovljenoj crkvi sv. Martina nalazi se nova oltarna slika sv. Martina, djelo akademskog slikara Nevenka Letića, te kip Marije Pomoćnice. Pored crkve nalazi se i obnovljeni župni dvor.

Turistički najzanimljivije mjesto na području Belog Manastira je lokalitet Lojmir na kojemu se nalaze ostaci "Pel Monoštora".

Najposjećenija mjesta su: obližnje 228 metara visoko Bansko brdo, popularno izletišta i vidikovac, te športsko-rekreacijski objekti s bazenima na području samoga grada.

Od manifestacija u gradu ističe se Baranjska jesen. Baranjski riblji paprikaš (fiš-paprikaš) i baranjska vina dio su tradicionalne gastronomske ponude.

5.4. Belišće

Belišće je jedan od sedam gradova Osječko-baranjske županije sa 10.825 stanovnika.

Putniku namjerniku ili organiziranoj skupini turista, pruža se mnogo načina uživanja u raznolikosti i ljepoti prirodnog okruženja: vožnja biciklom po visokoj dravskoj obali, belišćanskim mostom i biciklističkom stazom do nasipa na lijevoj obali rijeke Drave, odlazak do poklonca svete Ane u Bistrincima kao omiljenom hodočasničkom mjestu stanovnika šireg područja, boravak u šumi Cerje ili na odmorištu Drava u Bistrincima, šetnja uz baru Jugovača, udičarenje, vožnja ribarskim čamcima „čiklom“ po Dravi te dvosatnu šetnju belišćanskim podravskim putem.

Turistima je, osim očuvane prirode, na raspolaganju i brojčano mala, ali kvalitetna ugostiteljska ponuda, od kafića do restorana.

Također turistička zajednica grada omogućuje besplatnu posudbu bicikala turistima a i svim građanima kojima je potrebno, od 8 do 16 sati svakim danom.

Životni prostor Belišća oplemenjen je spomeničkom baštinom koja govori o prošlosti grada i kulturnom identitetu građana. U samom središtu grada, kao spomenik, stoji historicistička jednokatnica, Palača Gutmann ili Palej, nekadašnja zgrada Uprave Belišća d.d., koja datira iz 1905. godine. Građena je u stambene svrhe, ali joj namjeni nikad nije služila. Zgradu je dao sagraditi barun Edmund Gutmann. U njezinoj blizini nalazi se spomenik Gater, najveći gater iz prve pilane Belišća u koju je instaliran 1889. godine.

Kompleks radničkih kuća na Vijencu S. H. Gutmanna zaštićen je kao registrirana spomenička cjelina koja svjedoči o počecima izgradnje naselja. Spomen-vlak nekadašnje uskotračne Slavonsko-podravске željeznice nalazi se u krugu Gospodarske zone Sjever s lokomotivom iz 1913. godine izrađene u Münchenu. Od postavljanja do danas kompozicija je više puta restaurirana, a od propadanja spašena je lokomotiva, tender, putnički vagon, jedan zatvoreni i dva otvorena teretna vagona.

Muzejska zbirka u Belišću otvorena je 30. travnja 1975. godine u povodu 90. obljetnice Belišća u jednoj od najstarijih stambenih zgrada Belišća. Osnovalo ju je Društvo prijatelja starina Belišće. Muzeju pripada i kompozicija Spomen-vlaka.

5.5. Donji Miholjac

Smještaj Donjeg Miholjca uz graničnu rijeku Dravu odredio je njegovu graničnu i tranzitno-turističku funkciju.

Lijepi neogotički dvorac, s parkom koji je zaštićen kao hortikulturni spomenik, glavni je cilj posjetitelja. Dvorac Prandau sagrađen je 1818. g. u kasno-baroknom stilu, sjedište tadašnje vlastelinske obitelji Prandau. Dvorac Mailath jedan od posljednje izgrađenih u Slavoniji u specifičnom engleskom stilu Tudor (1903.-1906) u duhu lovačkog dvorca. Interijer dvorca obložen stoljetnom hrastovinom. Koliko je grof bio bogat i moderan kazuje i funkcionalnost dvorca: vodovod, tri načina grijanja (kamini, kaljeve peći, centralno grijanje na toplu vodu, sistem centralnog usisavanja prašine, kuglanu s barom i druge zanimljivosti. Park u Donjem Miholjcu prostire se na 10 ha

površine u centru grada. Hortikulturni je spomenik zaštićen od 1961. g. zbog rijetkog bilja i nasada: bijela magnolija, ginko biloba, tulipanovac, lavsonov pačempres i dr. Miholjačko sijelo najznačajnija je manifestacija, a uključuje narodne nošnje, pjesme i plesove, te bogatu gastronomsku ponudu. Lov je moguć u neposrednoj blizini grada, a ribolov na obližnjem ribnjaku i rijeci Dravi.

U sklopu hotela Borik gostima su na raspolaganju teniski tereni. Uz slavonske kulinarske specijalitete u Donjem Miholjcu i njegovoj okolici nude se i specijaliteti od slatkovodne ribe (šaran, smuđ, som i dr.).

Crkva sv. Mihaela izgrađena je u kasno-baroknom stilu. Barokni oltar, posvećen naslovu crkve i župe sv. Mihaelu Arkandělu rad je slikarice Marije Schoffman iz 1890. godine izrađen u Beču. Rađen je prema originalu talijanskog slikara Guidija Renija (iz 1630.). Prva veća restauracija crkve obavljena je 1738. g. uz pomoć vlastelinske obitelji Prandau.

5.6. Đakovo

S koje god strane prilazili Đakovu, prvo što će se ugledati je žar opeke dvaju tornjeva i kupola najljepše katedrale na prostoru od Venecije do Istanbula. S te najviše đakovačke točke koja plamti nebeskim ognjem, vidi se cijeli grad kako od drevnog središta teče i razlijeva se u svim pravcima, u polja koja dodiruju nebo.

Grad Đakovo nalazi se u srcu povijesne pokrajine Slavonije na istoku Republike Hrvatske, u središnjem i najljepšem predjelu Slavonije, na 111 metara nadmorske visine.

Po popisu stanovništva iz 2011. Grad Đakovo, administrativna jedinica koja obuhvaća gradsko središte i okolna sela Piškorevce, Budrovce, Đurđance, Kuševac, Ivanovce, Široko Polje, Nove Perkovce i Selce, broji 27.745 stanovnika, a brojem stanovnika je devetnaesti hrvatski grad i drugi po veličini u Osječko-baranjskoj županiji. Grad Đakovo se proširio na 173 četvorna kilometra, a 30 000 njegovih žitelja brižno čuvaju tradiciju i povijesne znamenitosti.

Grad Đakovo svojim idealnim položajem – "U srcu Slavonije" atraktivna je destinacija za odmor i zabavu.

U dugoročnim planovima razvoja grada značajno mjesto ima turizam za čiji razvoj Đakovo i okolica imaju izvanredne uvjete. Đakovo turistima nudi obilje povijesnih, kulturnih i prirodnih vrijednosti. Unutar stare jezgre grada nalaze se brojni sakralni objekti koji čine ovaj grad prepoznatljivim u Slavoniji.

Središte Đakova je Strossmayerov trg, omeđen katedralom, kurijama, korzom, biskupskim dvorom i sjemeništem. Najistaknutiji spomenik grada je Đakovačka katedrala. Posvećena sv. Petru, građena je od 1866.-1882. godine, a za njeno podizanje je najzaslužniji biskup Josip Juraj Strossmayer. Prema riječima pape Ivana XXIII. đakovačka je katedrala "najljepša crkva između Venecije i Carigrada".

Uz katedralu je biskupski dvor sagrađen u baroknom stilu, u kojemu je Dijecezanski muzej Đakovačke biskupije. Đakovačka je biskupija nastala bulom *Universi orbis Ecclesiis* pape Klementa XIV. od (9. srpnja 1773.) kada su ujedinjene stare biskupije, Bosanska i Srijemska. Katedralni trg zatvara sa sjeverne strane zgrada Bogoslovnog sjemeništa, otvorena 1914. godine. U njoj je izučavan velik broj ljudi koji su dali velik doprinos hrvatskoj katoličkoj crkvi i kulturi. Na istom se trgu nalaze i Kaptolske kurije niz baroknih kurija za stanovanje kanonika.

Pješačka ulica u staroj gradskoj jezgri naziva se *Korzo*, i proteže se od katedrale do crkve Svih Svetih. Korzo je svakodnevno je okupljalište svih uzrasta. Župna crkva Svih Svetih nekadašnja je turska džamija s kupolom podignuta na prijelazu iz 16. u 17. stoljeće, koja je tek kasnije pretvorena u crkvu. Svoj je današnji izgled dobila u 19. stoljeću. Od drugih sakralnih zdanja može se izdvojiti samostan Milosrdnih sestara Svetog Križa, s crkvom, izgrađen početkom 19. stoljeća.

Može se reći da je Đakovo grad Josipa Jurja Strossmayera jer je njemu posvećen i *Spomenik J. J. Strossmayeru* – skulptura biskupa prema skici Rudolfa Valdeca, koju je izradio akademski kipar Marijan Sušac iz Osijeka. Spomen muzej Josipa Jurja Strossmayera otvoren je 1991. godine. U šest prostorija smještena je maketa katedrale, slike i osobni biskupovi predmeti. Iza katedrale nalazi se i veliki park nazvan Strossmayerov perivoj, gdje je pozornica na kojoj se svake godine održavaju nadaleko poznati Đakovački vezovi.

Znamenitost Đakova je i Đakovačka ergela – ergela plemenitih konja lipicanaca, jedna od najstarijih u Europi, koja je pronijela glas o Đakovu daleko izvan granica Hrvatske. Povijest Ergele Đakovo počinje osnivanjem biskupije darovnicom deset arapskih konja

i jednim pastuhom, iako se za godinu osnivanja uzima 1506. Prema biskupu Bakiću uzgoj konja na vlastelinstvu postoji već 1374.god. Uzgoj traje i danas u Državnoj ergeli lipicanaca, kao i kod sve većeg broja privatnih uzgajivača konja. Niz godina je Ergela bila u sastavu PIK-a Đakovo, a danas je to Državna ergela lipicanskih konja, zadužena za uzgoj i selekciju. Državna ergela Đakovo od izuzetne je važnosti za grad Đakovo, Slavoniju kao i cijelu Hrvatsku u domeni konjogojstva, konjičkih sportova i kontinentalnog turizma. Duga tradicija lipicanskog uzgoja toliko je ukorijenjena u ovaj prostor da je on sastavni, punopravni dio njegove svake turističke, gospodarske i sportske razglednice. Osnovna joj je zadaća uzgoj i selekcija konja. Treba istaknuti također da zaprežni sport postaje sve značajniji segment u konjičkom sportu. Ergela Đakovo sa svoje dvije atraktivne lokacije u posljednje je vrijeme vrlo privlačna destinacija mnogim potencijalnim turistima u zemlji i inozemstvu, koju posjeti godišnje i do dvadeset tisuća gostiju.

Izvan Đakova nalazi se jezero Jošava. Vodotoci i jezera Đakovštine koji privlače brojne ribiče i kupaće željne odmora i prekrasne prirode.

Grad Đakovo ima mnogo manifestacija: najznačajnije su Silvestarske noći, Đakovački vezovi, Đakovački rezovi, Đakovački bušari, Pola nove godine, Smotra starogradskih plesova i pjesama, Ivanjski krijesovi, Smotra crkvenoga pučkog pjevanja, Đakovački susreti hrvatskih književnih kritičara...

Đakovački vezovi su tradicionalna međunarodna smotra folkloru koja traje 2 tjedna, a završava prve srpanjske nedjelje. To je praznik cijelog tog kraja, kada ulicama na kolima ukrašenim cvijećem prolaze brojne folklorne skupine, pleše se po gradskim trgovima, bira najljepša nošnja. Istodobno se na hipodromu na ergeli održavaju konjička natjecanja u preskakanju prepona, vožnji dvoprega i četveroprega itd. Osim toga tu se održavaju susreti hrvatskih kritičara, otvaraju likovne izložbe, održavaju razni koncerti i drugi zabavni programi te priređuju brojna kulinarska natjecanja.

5.7. Našice

Našice, grad preko 700 godina stare povijesti obiluje kulturno povijesnim spomenicima. Krasi ga prekrasan krajolik i okolica koja nude sve od rekreacijskog turizma do arheološkog turizma.

Sportsku ponudu čine teniski tereni, nogometno igralište s pratećim sadržajima, vožnja čamcima ribnjakom i jezerima.

Bogata su lovna područja u neposrednoj okolici, a ribolov je moguć na ribnjaku Našička Breznica i jezeru Lapovac.

Ribnjak u Našičkoj Breznici udaljenih svega 10 km od centra grada koji je pred 99 godina osnovao grof Pejačević. To je carstvo šaša trstike i ostalog vodenog bilja u kojem obitava bogati ptičji svijet: sveprisutne patke, gnjurci, kormorani, trstenjaci, sjenice...

Lapovac je umjetno jezero nastalo prije petnaestak godina i jedno je od najljepših mjesta za otići u prirodu ili na piknik u našičkoj okolici.

Uz to što jezero Lapovac svakog ljeta služi ljudima za kupanje, pećanje i izlete u prirodu, isto tako je bilo i mjesto održavanja nekih važnijih sportskih natjecanja, od kojih je jedno bilo europsko prvenstvo u kajaku.

Također, posjet poučnom parku Bizik u Našicama stvara poseban doživljaj, jer ga čini veliki broj egzotičnih i domaćih životinja. Park ne zaostaje za profesionalnim vrtovima. U njemu se nalazi preko 90 vrsta ptica i životinja iz Afrike, Amerike, Australije. Koliko je popularan poučni park, zbog raznovrsnih primjeraka ptica i životinja, ali i ljubaznosti domaćina, najbolje potvrđuje broj posjetilaca. Njih je više od 20.000 godišnje.

Od iznimne važnosti za grad je Dvorac Pejačević. Smješten je u perivoju, danas gradskom parku, zajedno s manjim dvorcem i gospodarskim objektima te nedavno izgrađenim stambenim zgradama i hotelom. Ime nosi po znamenitoj plemićkoj obitelji Pejačević. Temelje prvotnog dvorca postavio je polovicom siječnja 1811. grof Vincencije Pejačević. Osim umjetničkog, dvorac ima i povijesni značaj. U njemu je živjela znamenita hrvatska skladateljica Dora Pejačević.

Neke od manifestacija koje se održavaju u gradu su: Našičke ljetne noći, Zimske večeri te Dani "Slavonske šume".

5.8. Osijek

Turistička ponuda grada Osijeka uistinu je posebna. Raznolikošću i bogatstvom kulture, vrijednim povijesnim lokacijama, prekrasnim parkovima, očuvanom i zaštićenom prirodom u neposrednoj blizini grada te gastronomskim posebnostima.

Za Osijek njegovi građani kažu da ima dušu i dok šetate kroz njegovih 17 parkova možete osjetiti dah prošlosti, mirise čiste prirode i stare povijesti. Osijek je grad blagih i srdačnih ljudi izuzetno prijateljski raspoloženih prema strancima i gostima. U osijeku se nakon obilaska turističke ponude i uživanja u gastronomskim užicima može odmoriti u mnogim hotelima, motelima i pansionima ili možda samo prošetati uz šetnicu na Dravi - osječku promenadu...

Kompleks Osječke Tvrđe izgrađen je u 18. stoljeću s impozantnim bedemima i gradskim vratima, romaničkom jezgrom, te kvadratnim glavnim trgom, pa je Osijek najvažnije vojno, gospodarsko, upravno i kulturno središte Slavonije. Tvrđa pripada najznačajnijim starim hrvatskim gradskim jezgrama i najveći je sklad baroknih vojnih zgrada očuvanih do danas. Gornji grad - dio Osijeka povijesna je riznica: stari sakralni, kulturno povijesni spomenici, kapucinski samostan neogotička crkva sv. Petra i Pavla, kapela sv. Ane, klasicistička palača Virovitičke županije, zgrada kazališta, gospodarske komore,...

U Donjem gradu je niz kasnobaroknih građanskih kuća, u Novom gradu, niz secesijskih i kasnobaroknih zgrada, a u Retfali vrijedan dvorac obitelji Pejačević (18. st.), te crkva Uzvišenja Sv. Križa s mauzolejom grofova Pejačević. Zemaljska uprava (1735. do 1737. godine) s prekrasnim portalom i dva barokna bazena iz 1761. godine od crvenkastog baranjskog kamena ispred zgrade jedno je od najvelebnijih slavonskih zdanja. Među najstarije zgrade u Osijeku ubrajamo sijelo općine i grada (1700. - 1702.). U Galeriji likovnih umjetnosti u Osijeku su vrijedni portreti slavonskih veleposjednika iz 18. st

Loviti se u okolini Osijeka može gotovo posvuda a divljač koja obitava na ovom području je: jelen obični, divlja svinja, srna, fazan, divlja patka, zec obični, lisica. Ići u ribolov u okolini Osijeka znači uživati u miru, tišini i prekrasnoj netaknutoj prirodi u kojoj uz čisti zrak, nezaboravan okoliš često možete doživjeti i da vam se neki od šumskih stanovnika ili zanimljivih ptica približi i promatra vaše aktivnosti. Osijek je

bogat mjestima za dobar ribolov i to na Kopačevom jezeru i pripadajućim područjem Drave i Dunava s brojnim rukavcima i stajaćim vodama.

Ta područja su bogata svim vrstama ribe, naročito kapitalnim somovima, koji dostižu težinu veću od 100 kg, krupnim štukama, smuđevima i šaranima.. U Osijeku se na staroj Dravi održavaju nacionalna, međunarodna i svjetska ribolovna natjecanja.

Ono što turisti ne smiju zaboraviti probati kako u Osijeku tako u Cijeloj Slavoniji je hrana. Gastronomski užitak u Osijeku znači da probati nešto novo, drukčije sa djelićem povijesti, tradicije i nekoliko grama ljubavi. Osječko stočarstvo je slavonski stol obogatilo vrhunskim mliječnim proizvodima. Slavonci su bogatstvo njiva, šuma, rijeka i obora oduvijek znali pretvoriti u slastan zalogaj i podičiti se obiljem dobrog jela. Posebno je kvalitetno osječko mlijeko, vrhnje i sir koje se na selu još uvijek priprema na tradicionalan način i potom donosi u grad i prodaje na tržnici.

Slavonski kulen, luk i čvarci te kobasice su delikatese koje se na slavonskim tavanima suše i pripremaju za zimu kada se u njima uživa sa lukom i sirom uz slavonsku domaću rakiju i vino. Vrhunac slavonskog umijeća u izradi kulena i kulenove seke doveli su do svjetski poznatih delikatesa u kreativnom pripremanju hrane. Slavonski kulen se priprema od najboljih komada mesa, mjesecima se njeguje i ne dodaju se nikakvi moderni sastojci. Uz ljubav, predanost i trud, to je najbolji recept za ovu jedinstvenu delikatesu.

Svakako ništa manje poznati su i slavonski čobanac koji se priprema od janjetine i divljači a svakako je najbolji kada u njemu ima što više vrsta mesa. Sve ovo vrijedi i za fiš-paprikaš koji je onoliko dobar koliko se sama tehnika kuhanja poznaje i koliko naravno različitih vrsta mesa ima u njemu.

Sve ove delicije su najbolje kada se dobro zaliju finim slavonskim vinima (bijelim i crnim) koja su njegovana u starim slavonskim podrumima i vinogradima. Slavonska rakija je kako kažu i lijek i lijeći sve bolesti kada se uzima kuhana a kuhano vino je omiljeno piće među svim slavoncima, a tako i osječanima.

Nadalje, u Osijeku su dva muzeja od nacionalnog značenja: Muzej Slavonije, u zgradi bivšeg Gradskog magistrata u Tvrđi, gdje se čuvaju bogate zbirke predmeta vezanih za povijest Slavonije, te nedavno otvoreni Arheološki muzej u zgradi nekadašnje Glavne straže. U jednoj od bivših tvrđavskih vojarni, pisano blago

slavonske povijesti čuva Državni arhiv u Osijeku. Od drugih muzejskih ustanova, tu je Galerija likovnih umjetnosti, u kojoj je vrijedna zbirka slikarstva od 18. do 20. stoljeća.

Ono na što su posebno ponosni građani Osijeka je i 17 parkova u ukupnoj površini od 394.000 m². Osječki parkovi su izuzetno lijepi i ugodni za šetnju, igru ili umjetničku fotografiju.

Osječki ZOO-vrt smješten je na lijevoj obali rijeke Drave, odvojen od grada i buke, pun zelenila i svježeg zraka, što ga čini pravim mjestom za miran život životinja, te odmor i opuštanje čovjeka. ZOO-vrt u Gradu Osijeku nastaje ne tako davne 1955. godine. U svojih se 50 godina postojanja odlikovao veličinom svog prostora, kao i brojem svojih životinja. Ni jedan ZOO-vrt u Hrvatskoj ne može se pohvaliti veličinom vanjskog prostora kao osječki.

Također, nedaleko od Osijeka, točnije 10km nalazi se Park prirode Kopački rit.

Park prirode Kopački rit na ušću Drave u Dunav je najznačajnije, najvrednije i najatraktivnije prirodno zaštićeno područje cijele istočne Hrvatske. Područje Kopačkog rita zaštićeno je kao Ramsarski lokalitet, odnosno močvarno područje svjetskog značaja. Diljem Hrvatske i izvan nje Kopački rit je poznat po atraktivnim močvarnim krajolicima i izuzetnom bogatstvu životinjskog svijeta, osobito jelena i brojnih vrsta ptica. Razmjerno slaba posjećenost Parka s obzirom na njegovu atraktivnost najviše je posljedica lokacije Parka izvan glavnih smjerova tranzitnih turističkih kretanja te još uvijek prisutna percepcija ovog područja kao ratne zone. Nažalost, ova je percepcija dijelom i opravdana zbog miniranosti ovog prostora tijekom domovinskog rata, odnosno opasnosti od zaostalih mina. To je još uvijek vidljivo u prostoru i može značajno destimulirati potencijalne posjetitelje, posebice iz inozemstva. Ipak, Kopački rit je uspio ponovno profunkcionirati kao prava turistička atrakcija, jer postoji prihvatni centar za posjetitelje, prodaju se ulaznice, a redovito funkcionira i organizirani obilazak Parka brodovima.

5.9. Valpovo

Valpovo također raspolaže širokom turističkom ponudom.

Jedna od najvažnijih valpovačkih kulturno-povijesnih znamenitosti je srednjovjekovno-barokni kompleks dvorca Prandau-Normann koji se nalazi u središtu ovoga slavonskog gradića. Čine ga srednjovjekovna cilindrična kula, pročelna barokno-klasicistička palača, bočna dvorišna krila, kasnogotička barokizirana dvorska kapela Sv. Trojstva i prostrano unutrašnje dvorište. Kompleks valpovačkog dvorca ima izrazitu povijesno-arhitektonsku vrijednost zbog svoje stilske slojevitosti i jedinstvenog spoja srednjovjekovne utvrde i baroknog dvorca. Oko dvorca sačuvan je, danas isušen i djelomično zatrpan, srednjovjekovni obrambeni opkop koji je nekoć štutio Wasserburg Walpo od naprijateljskih napada.

Valpovo je i grad povijesnih orgulja. U njegovim se crkvama nalaze dva takva la povijesna glazbala, jedno kasnobarokno-klasicističko i jedno romantičarskih stilskih karakteristika. To su orgulje Caspara Fischera iz 1805. godine u baroknoj župnoj crkvi Bezgrešnog začeća BDM i orgulje Josefa Angstera iz 1876. godine u dvorskoj kapeli Sv. Trojstva u sklopu dvorca Prandau-Normann. Oboje su orgulje audiovizualni ures valpovačkih sakralnih objekata i spomenici kulture visoke vrijednosti.

Grad je od prve polovice 19., pa sve do II. svjetskog rata bilo poznato i po ljekovitim *Valpovačkim toplicama*, koje su bile ne samo lječilište, nego i stjecište kulturnog života toga doba. Toplice su također bile omiljeno izletište građana grada Osijeka. Stari vlastelinski gostinjac (1807.), hotel Fortuna u središtu Valpova, nudio je prenoćište i hranu gostima Toplica, a u njemu su organizirane i brojne društvene zabave.

Jedna od pomalo zaboravljenih znamenitosti Valpova i Valpovštine je i šljiva Valpovka te poznata Valpovačka rakija koja se od nje dobiva. U novije vrijeme nastoji ju se više promovirati, pribaviti certifikat o autohtonosti sorte i zaštititi ime poznate Valpovačke rakije.

Za turiste je posebice zanimljiva pivovara u Valpovu.

Izgrađena je saznanjem o velikom broju vojnika u Osijeku, porijeklom iz Češke i Bavorske, koji su gradili Tvrđu i bili veliki potrošači piva. Pivovara je izgrađena u strogom središtu Valpova, uz Karašicu, nadomak vlastelinskog dvora.

Samo 10km od samog Valpova nalazi se najveći turistički kompleks Slavonije, Bizovačke toplice koji nudi bogatu ponudu atraktivnih sadržaja za velike i male. Kompleks se sastoji od: hotela Termia, grada vode Aquapolis-najvećeg vodenog parka u istočnoj Hrvatskoj sa 11 bazena uključujući najveći bazen s valovima u Hrvatskoj i lječilišta Bizovačke toplice koji se može pohvaliti uglednim fizijatrima i stručnim timom fizioterapeuta. Prema balneološkim karakteristikama bizovačka geotermalna voda pozitivno i ljekovito djeluje na brojne bolesti.

Sve to upotpunjuju sunčalište i sportski tereni za veliki i mali nogomet, košarku, tenis, odbojku na pijesku, rukomet, dječji kutak, proslave dječjih rođendana, pool partyji, koncerti popularnih izvođača.

6.ZAKLJUČAK

Osječko-baranjska županija zadovoljava niz pretpostavki za ambiciozan turistički rast: potencijali cestovnog, zračnog i cestovnog pristupa, standard smještajnih objekata, gastronomska ponuda, snaga poduzetničke strukture s ambicijama u razvoju turizma, obilje prostora uz dvije rijeke, prometna pozicija na praktično dva koridora i blizu 4 velika grada (Zagreb, Beograd, Budimpešta, Sarajevo), ali i dominantna pozicija unutar šire regije (Slavonija).

Kako bi se postojeća pozicija na pravi način iskoristila, od presudne je važnosti uspješnost u povlačenju javnih sredstava za rješavanje pitanja zračne luke, turističke infrastrukture, plovnih putova i prateće infrastrukture te rehabilitacije urbanih središta. Ako se svi navedeni procesi u srednjem roku barem na pravi način započnu, postojeći će poduzetnici ustrajati u inicijativama vezanim uz razvoj turizma, a potencijal privlačenja drugih investitora postat će neupitan.

Osječko-baranjska županija podržava projekte koji su usmjereni razvoju turizma te će se i nadalje uključivati u sve programe Ministarstva kako bi uspjeli podići ukupnu turističku ponudu županije na zavidnu razinu, a također i pomoći sve subjekte koji vide svoju perspektivu u samozapošljavanju te motiviranju mladih na ostanak u ruralnim područjima što svakako doprinosi oživljavanju sela i otvaranju novih mogućnosti u razvoju turizma na ovim prostorima.

Dosadašnji turistički razvoj na području Osječko-baranjske županije rezultirao je formiranjem i diferenciranjem pojedinih turističkih lokaliteta koje je potrebno dodatno valorizirati. Analizom utvrđenih prednosti utvrđene su specifičnosti područja, kao i temelji za razvoj turističke ponude.

Slabosti područja ukazuju na strateške nedostatke koji su, prije svega, rezultat nedostatka tradicije turizma kao gospodarske grane, koji su rezultirali nedostatkom upravljačkih znanja i vještina, ograničenošću sredstava za ulaganje u obnovu kulturne i prirodne baštine, ograničenom sposobnošću poticanja projekata u turizmu, nedostatkom sustavnog upravljanja destinacijom kao i nedovoljnim smještajnim kapacitetima. Obnovom i revitalizacijom povijesnih zgrada zajedno s kulturno-povijesnim sadržajima i graditeljskom baštinom, Osječko-baranjska županija može zadovoljiti kulturne potrebe potencijalnih turista. Obnovom i uređenjem te

objedinjavanjem u smislenu cjelinu popraćenu dodatnim sadržajem, može se pretvoriti u atraktivan turistički sadržaj s dodanom vrijednošću. Vinske ceste, cikloturizam i tematske rute objedinjuju sve subjekte koji se bave pružanjem usluga i prodajom svojih proizvoda u turizmu.

Navedeni potencijali stvaraju povoljne uvjete za turizam tijekom cijele godine. Suradnjom između razvijenog poljoprivrednog sektora i turizma može se obogatiti postojeća turistička ponuda te plasman većeg broja proizvoda/roba iz domaće proizvodnje, čime se osigurava pozitivan učinak na cjelokupno gospodarstvo. U koncipiranju kvalitetne turističke ponude važne su uloga i suradnja ključnih dionika koji djeluju u Osječko-baranjskoj županiji, a to su prije svega turističke zajednice, lokalne vlasti, različite neprofitne udruge koje se bave kulturom, umjetnosti, baštinom i poslovni subjekti. Jačanjem kapaciteta za upravljanje destinacijom, mogu se stvoriti preduvjeti za aktivnu interpretaciju destinacije koja će povećati vidljivost Osječko-baranjske županije kao atraktivne turističke destinacije.

Literatura

Knjige:

1. Kušen, E. Turistička atrakcijska osnova, Institut za turizam, Zagreb, 2002.
1. Petrić, L.; Osnove turizma, Ekonomski fakultet, Split, 2006.

Internetski izvori:

1. Državni zavod za statistiku
2. Enciklopedija.hr
3. Hrvatska turistička zajednica
4. Hrvatska gospodarska komora
5. Izvješće o razvoju turizma na području Osječko-baranjske županije, Upravni odjel za kontinentalni turizam
6. Master plan turizma Osječko-baranjske županije
7. Program zaštite okoliša za područje Osječko-baranjske županije
8. Službena web stranica Osječko-baranjske županije
9. Županijska razvojna strategija Osječko-baranjske županije

Popis slika

Slika 1.1. Grb Osječko-baranjske županije

Slika 1.2. Zastava Osječko-baranjske županije

Slika 1.3. Administrativno-teritorijalna podjela Osječko-baranjske županije

Slika 1.4. Turistička karta Osječko-baranjske županije